

Sjømerker i Austrheim kommune

Utgjevar: Austrheim sogelag, versjon 1 – 2023

Sjømerker

Historia om sjømerkene med registreringar av vardar og fyrlykter i Austrheim kommune

Det er 19 vardar og 9 fyrlykter

Døme på varde og fyrlykt - Foto: Kjell Isaksen

Hagelskjæret

Heftet er utarbeidd av Harald Odd Sognnes ut frå foto og koordinat innhenta av Odd Øksnes og Kjell Isaksen. For å samla inn informasjon om sjømerke brukte dei mest båt, men og bil i tillegg til fotturar langs sjølinja.

Historia om sjømerkene

Første gangen vi høyrer om eit konkret sjømerke i Norge, er heilt tilbake i sagatida. I året 869 bygde Floke ein varde, som seinare er kjent som Ryvarden. Sikrare kjelder om sjømerking finn vi først på 1600-tallet.

Lyset ved Lindesnes fyrstasjon vart første gang tent i 1652. Etter to sesongar vart fyret sløkt. Lindesnes fyr vart tent igjen i 1725.

Dei gamle sjømerkene som var faste dagmerker, var veivisere som har sikra skipslast og menneskeliv så lenge det har bevegde seg fartøy her på kysten.

Sjømerkene sin historie går langt tilbake i tid. Steinvardar er omtalt i vikingtida, og mykje tyder på at det har eksistert ein overordna merkestruktur i middelalderen. Men utbygginga av det omfattande sjømerkesystemet som vi kjenner i dag, foregjeikk særleg frå omlag 1850 og framover mot første verdskrig. Norge skulle byggja opp eigen infrastruktur etter lausrivinga fra dansk administrasjon i 1814, og den livsviktige kysttrafikken skulle tryggast og utviklast. Over 200 fyrstasjonar vart bygd, rundt 2000 lykter og lanterner etablert og nær 13000 dagmerker satt opp.

Nokre få generasjonar seinare har den elektroniske revolusjonen snudd opp-ned på våre førestillingar om sjømerkene. Vi må konstatere at en del sjømerker er bortimot avleggs, iallfall for den reine nyttetraffikken, mens dei får ny status som historiske minner i kystlandskapet. Verne myndigheitene er på banen, for fyrstasjonar og fyrlykter, båker, vardar og andre dagmerker er en heilt sentral del av kystfolket sin historie.

Riksantikvaren har ønska å etablere ein nasjonal vernestrategi for sjømerkene som heilheit. I 1997 vart den første kulturhistoriske registreringa av alle typar sjømerker gjennomført. Erfaring frå dette skulle vera utgangspunkt for vidare registrering og verneplanarbeid på landsbasis.

Sjømerkinga sin historie med utprøving av nye merketypar, nye materialar, energikilder etc. er i seg sjølv viktig. Farleiene som sjømerkene markerer, fortel ein meir omfattande historie. Sjømerkinga fortel om overgang frå segl til damp, fra tre til jern, fra dag- til nattsegling. Dei fleste gamle fartøya er borte, men leia ligg der. Gjennom historia om sjømerkinga kan vi avlese næringsutvikling og bydanningar, og vi får innsyn i forsvarsstrategisk tankegang i tider da landet var trua av fiendar.

Kilde: «Norsk fyrhistorie» av Kystverket og «Sjømerkene – veivisere og kulturminner» av Agderkultur ved Roald Hanssen.

Døme på varde i tre - Foto: Odd Øksnes

Hamneholmen varde

Døme på nyare varde og fyrlykt - Foto: Odd Øksnes

Grimeskjæret varde og fyrlykt

Liste over sjømerka i Austrheim

- 1 Vetegjøgra fyrlykt vest for Rongevær
- 2 Vetegjøgra varde vest for Rongevær
- 3 Teistholmeskjæret fyrlykt sørvest for Rongevær
- 4 Senoksen fyrlykt sørvest for Sævrøyna
- 5 Grønholmen varde nordvest for Dyrneset
- 6 Sjursholmen varde utafor Dyrneset
- 7 Einholmen varde sørvest for Dyrneset
- 8 Hundeknoken varde søraust for Dyrneset
- 9 Vardholmen fyrlykt vest for Lerøyna
- 10 Skarveskjæret varde sør for Njøta
- 11 Stridsholmen varde søraust for Njøta
- 12 Njøteneset varde søraust på Njøta
- 13 Sandholmen fyrlykt aust for Njøta
- 14 Hamneholmen varde utafor Monslaupen
- 15 Kluftholmen varde Vest for Synnevågen
- 16 Trollholmeskjæret varde nordvest for Kilstraumen
- 17 Hagelskjæret fyrlykt sørvest for Vardetangen
- 18 Hagelskjæret varde sørvest for Vardetangen
- 19 Økse varde nord for Øksneset
- 20 Grusholmen varde søraust for Langøyna
- 21 Litle-Bjørnøyna varde sør for Langøyna
- 22 Grønholmen varde vest for Langøyna
- 23 Horsøy varde aust for Krossøyna
- 24 Lamholmen fyrlykt aust for Rongevær
- 25 Brattholmen fyrlykt (og fyr ruin)
- 26 Langaskjæret varde sørvest for Rongevær
- 27 Grimeskjæret fyrlykt i Fensfjorden nord for Rongevær
- 28 Grimeskjæret varde i Fensfjorden nord for Rongevær

Foto: Odd Øksnes

1 - Vetegjøgra fyrlykt vest for Rongevær

60°49'8''N 4°45'16''E

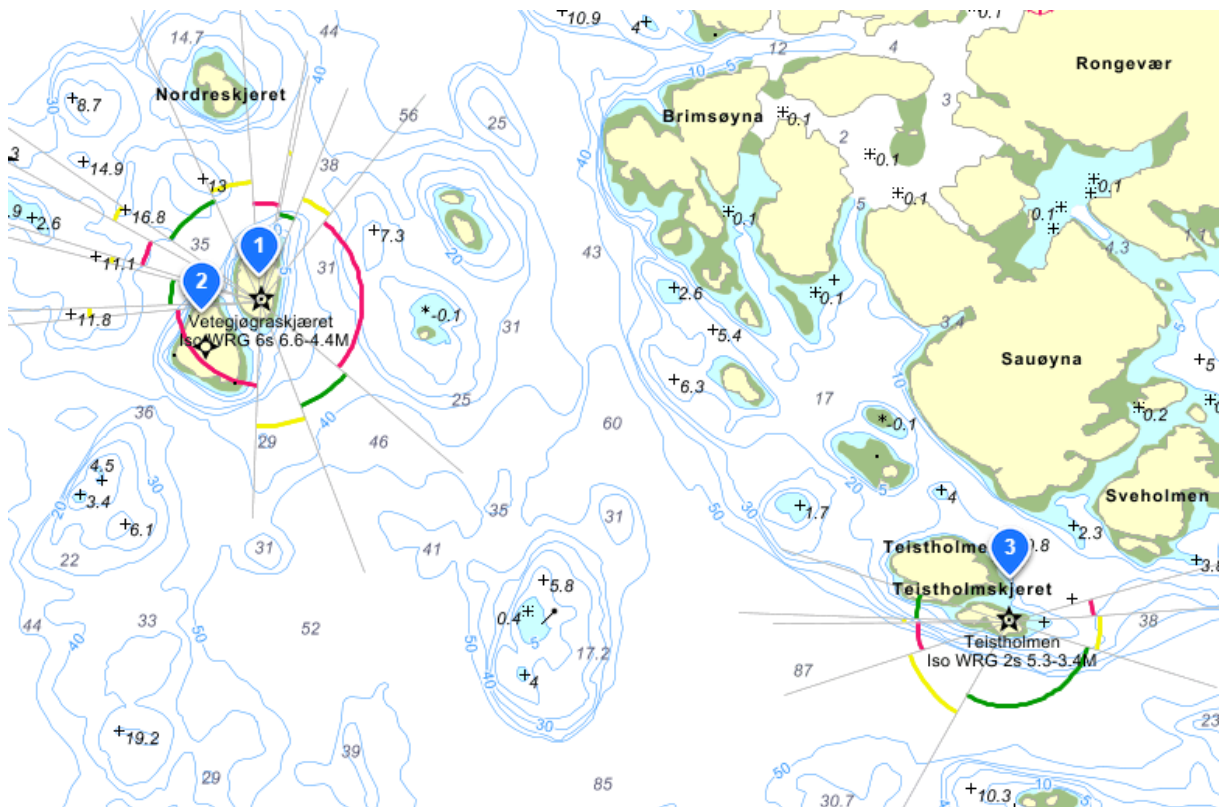

Foto: Odd Øksnes

2 - Vetegjøgra varde vest for Rongevær

60°49'5''N 4°45'10''E

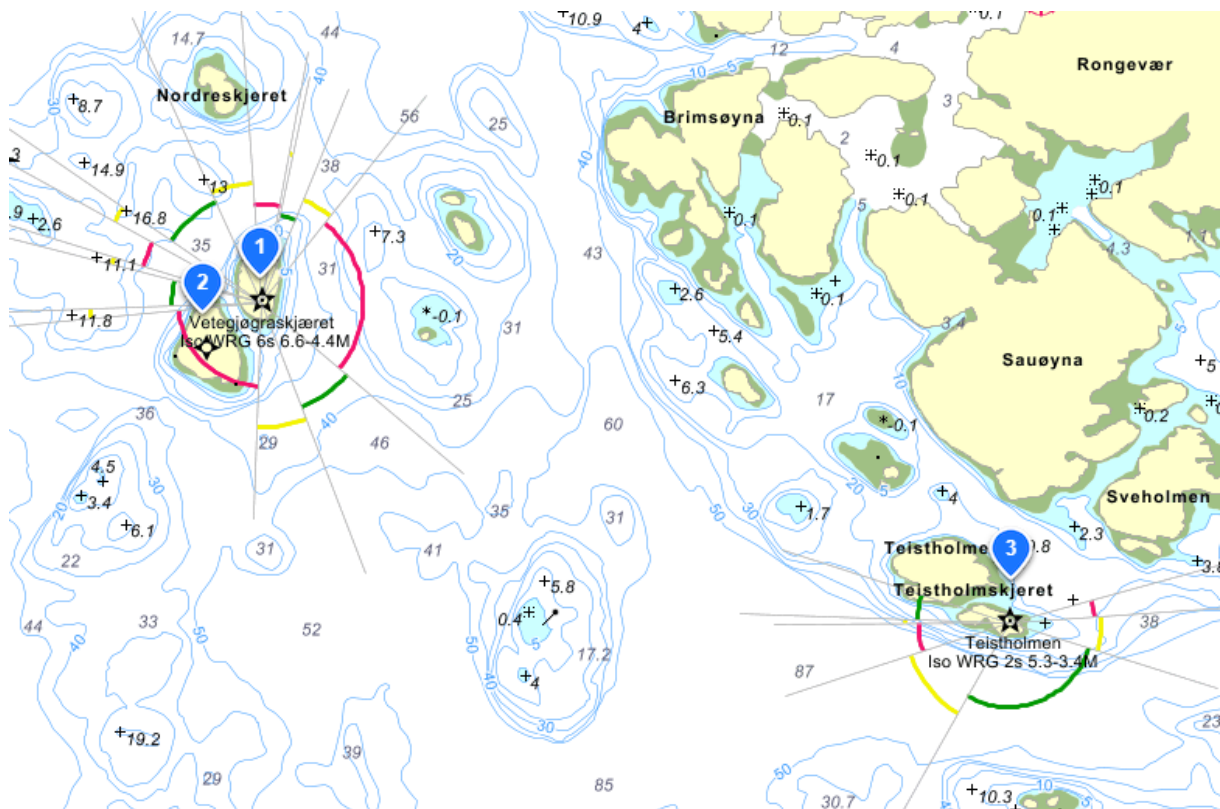

Foto: Odd Øksnes

3 - Teistholmeskjæret fyrlykt sørvest for Rongevær

60°48'52''N 4°46'30''E

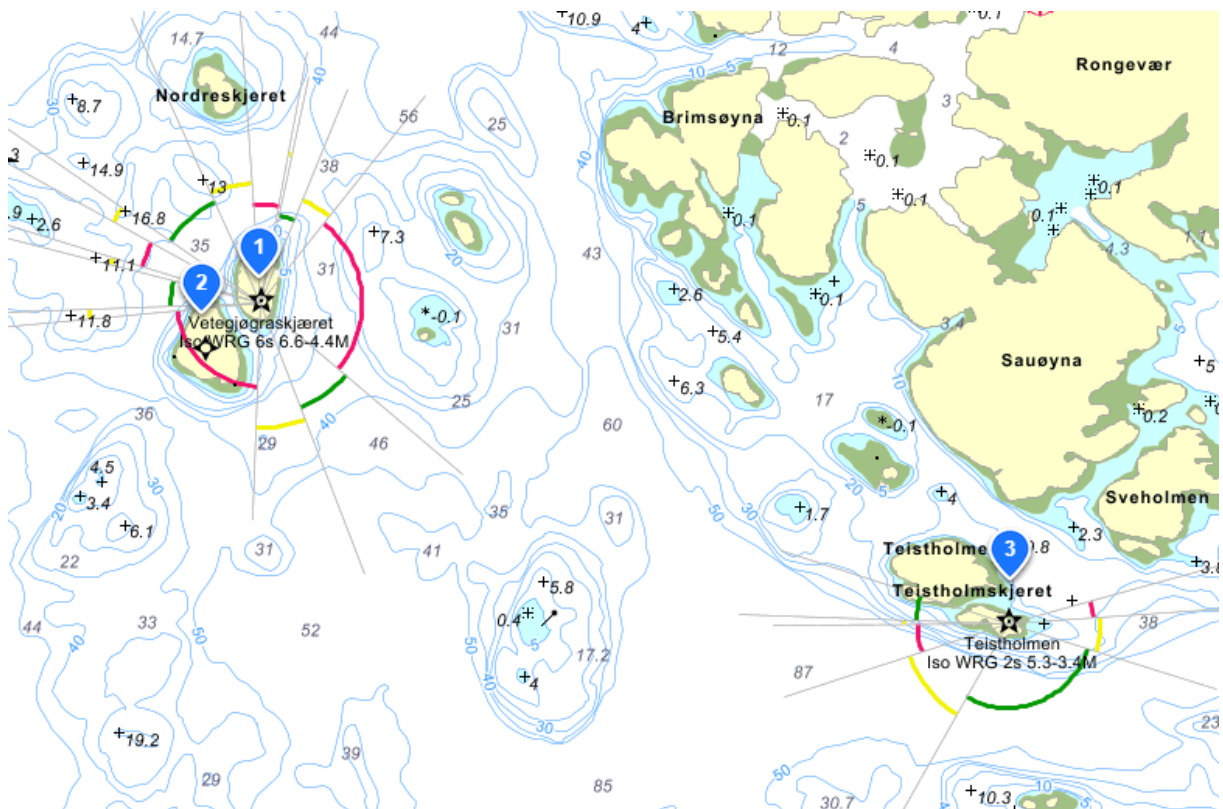

Foto: Kjell Isaksen

4 - Senoksen fyrlykt sørvest for Sævrøyna

60°48'52''N 4°46'30''E

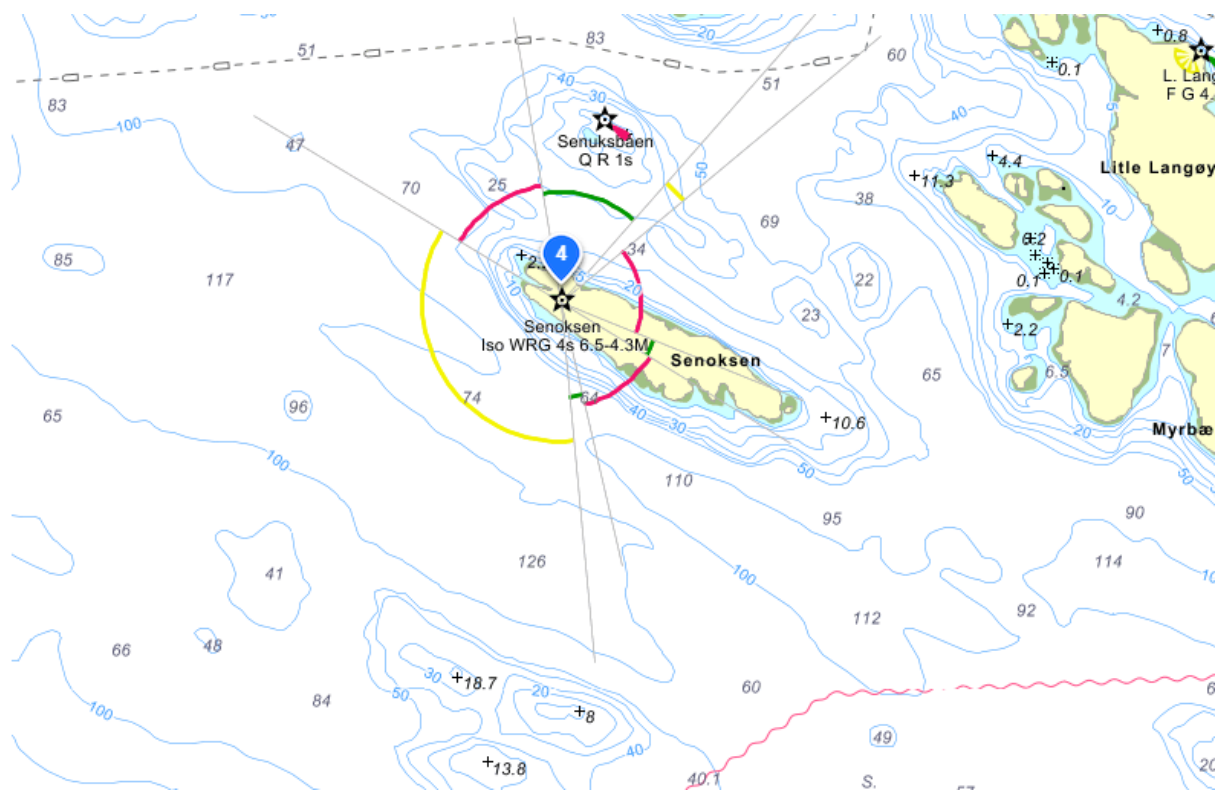

Foto: Odd Øksnes

5 - Grønholmen varde nordvest for Dyrneset

60°46'32''N 4°50'27''E

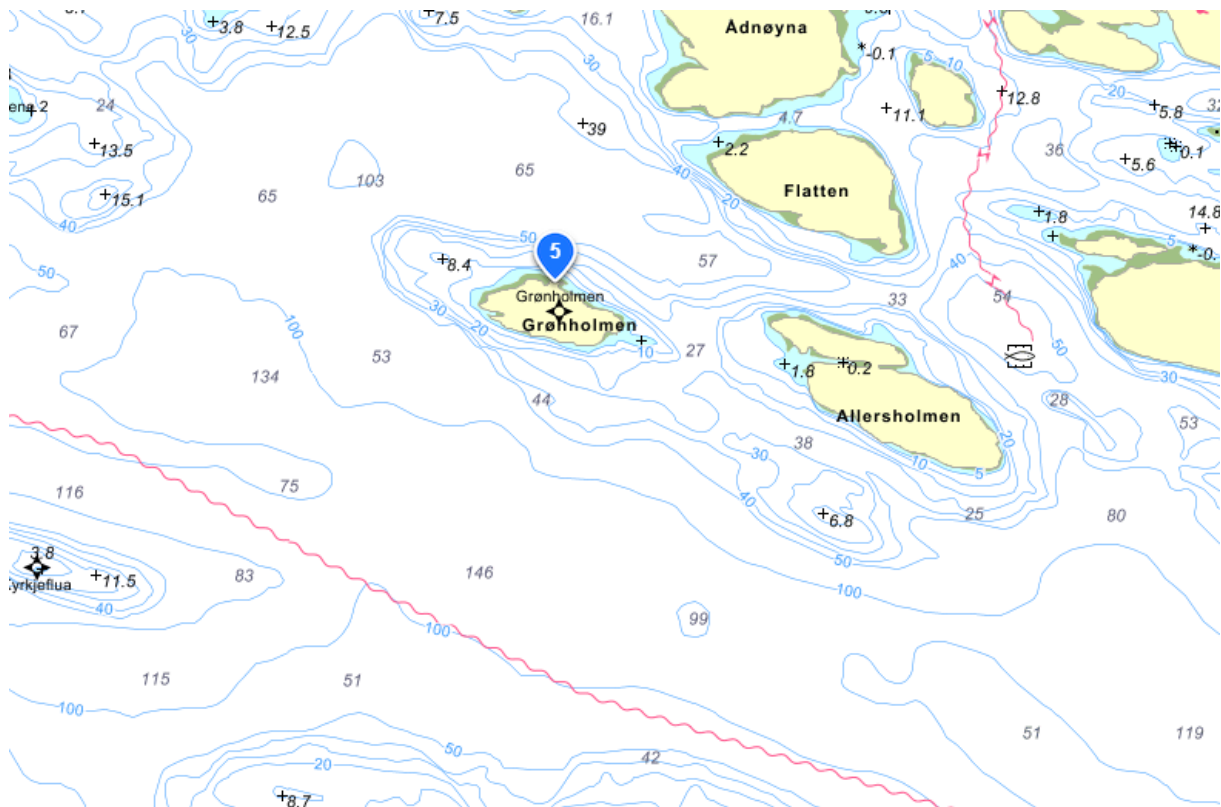

Foto: Kjell Isaksen

6 - Sjursholmen varde utafor Dyrneset

60°46'21"N 4°52'10"E

Foto: Odd Øksnes

7 - Einholmen varde sør vest for Dyrneset

60°46'14"N 4°52'15"E

Foto: Odd Øksnes

8 - Hundeknoken varde søraust for Dynneset

60°46'16"N 4°52'49"E

Foto: Odd Øksnes

9 - Vardholmen fyrlykt vest for Lerøyna

60°45'39''N 4°52'6''E

Foto: Odd Øksnes

10 - Skarveskjæret varde sør for Njøta

60°44'45''N 4°49'2''E

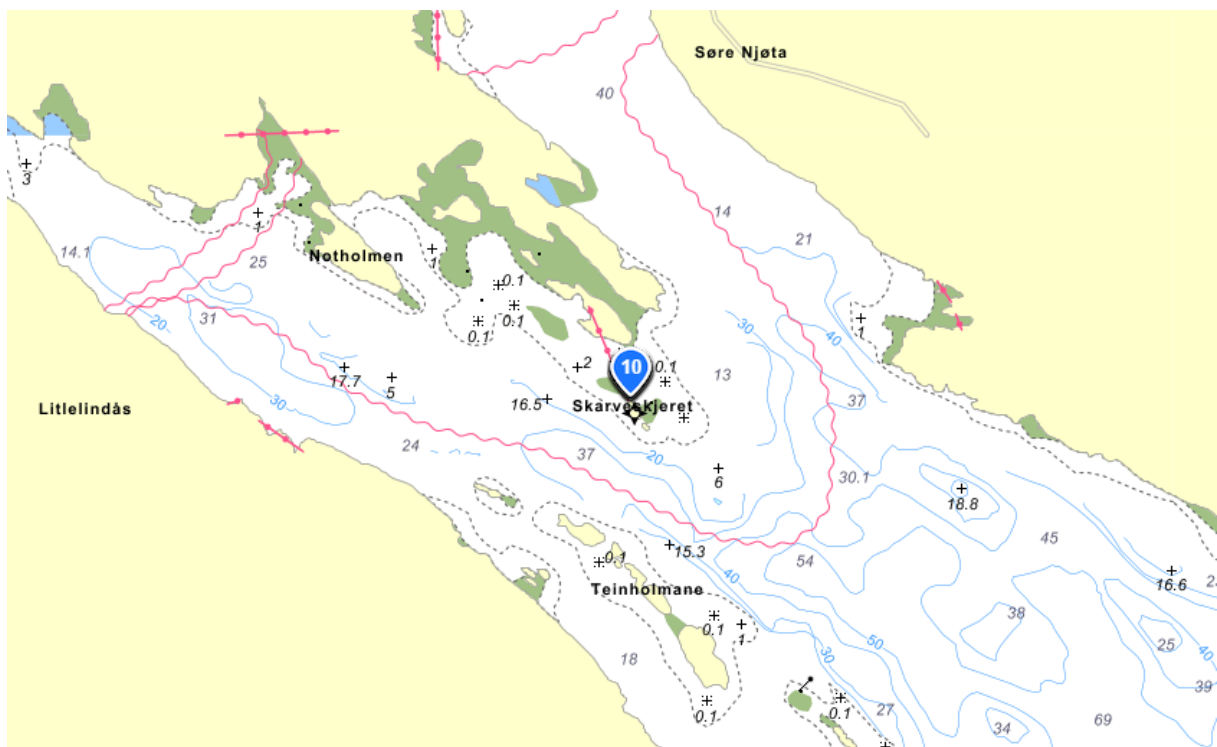

Foto: Odd Øksnes

11 - Stridsholmen varde søraust for Njøta

60°44'14"N 5°1'49"E

Foto: Odd Øksnes

12 - Njoteneset varde søraust på Njøta

60°44'41''N 5°0'51''E

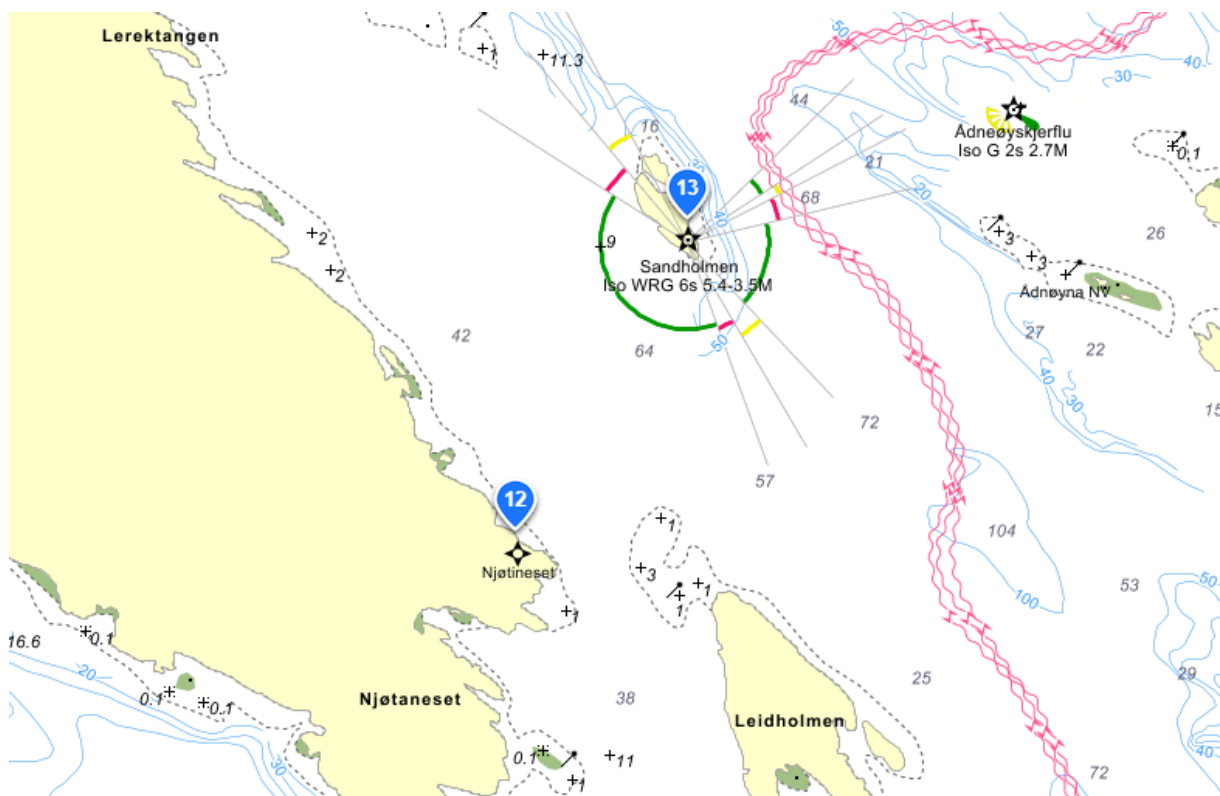

Foto: Kjell Isaksen

13 - Sandholmen fyrlykt aust for Njøta

60°44'56"N 5°1'8"E

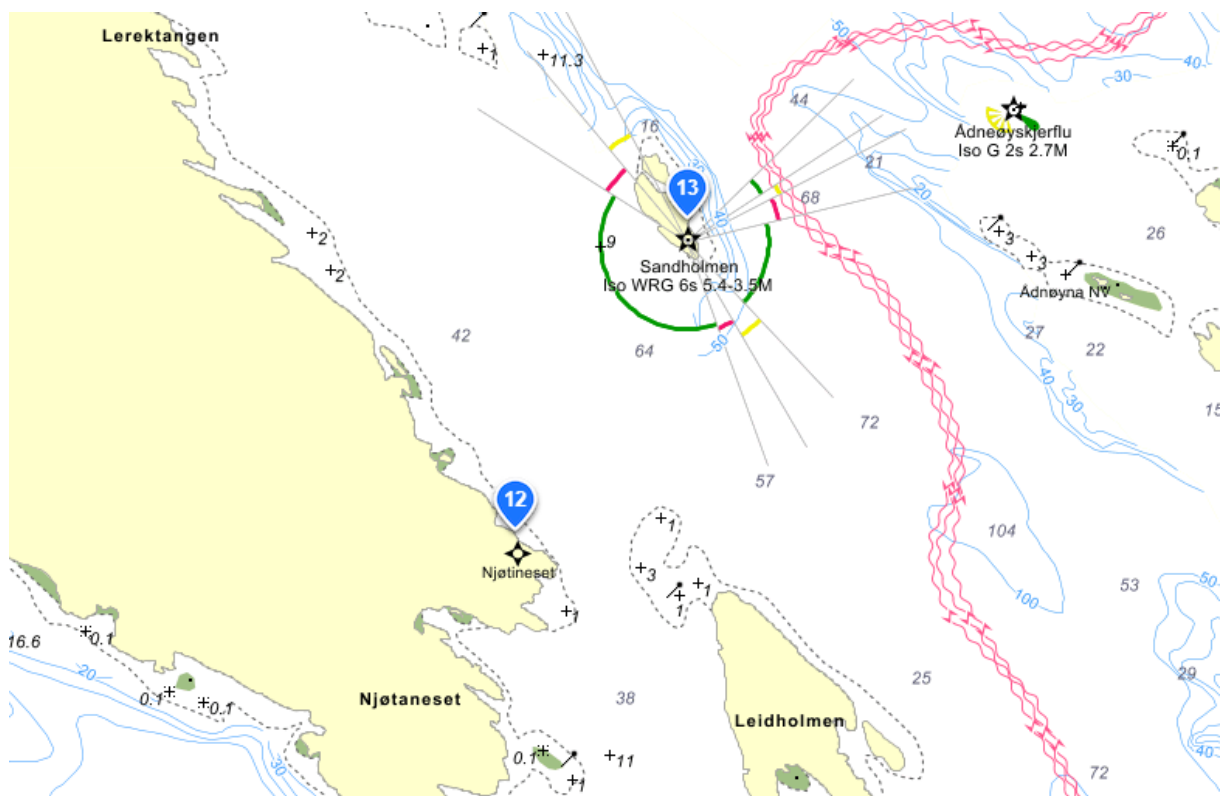

Foto: Odd Øksnes

14 - Hamneholmen varde utafor Monslaupen

60°45'45''N 4°59'40''E

Foto: Odd Øksnes

15 - Kluftholmen varde vest for Synnevågen

60°46'43"N 4°57'42"E

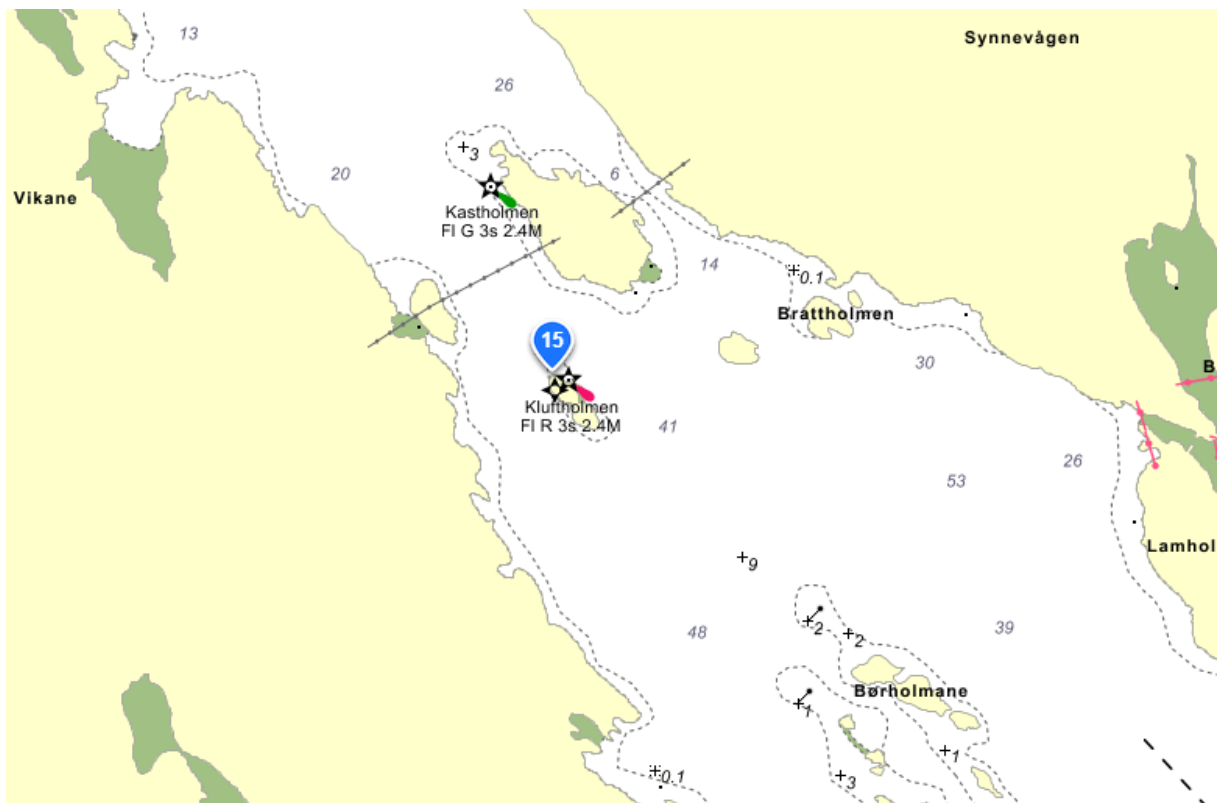

Foto: Odd Øksnes

16 - Trollholmeskjæret varde nordvest for Kilstraumen

60°48'4''N 4°56'13''E

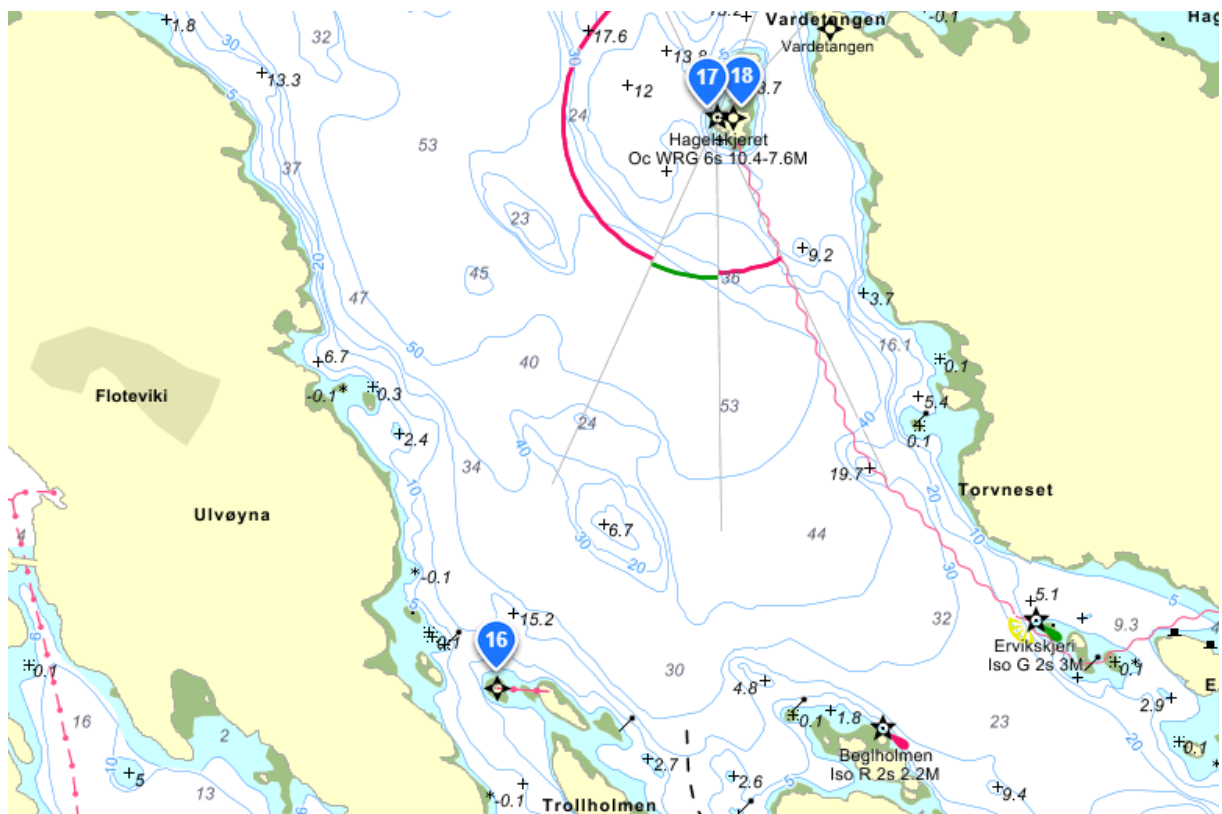

Foto: Kjell Isaksen

17 - Hagelskjæret fyrlykt sørvest for Vardetangen

60°48'31''N 4°56'34''E

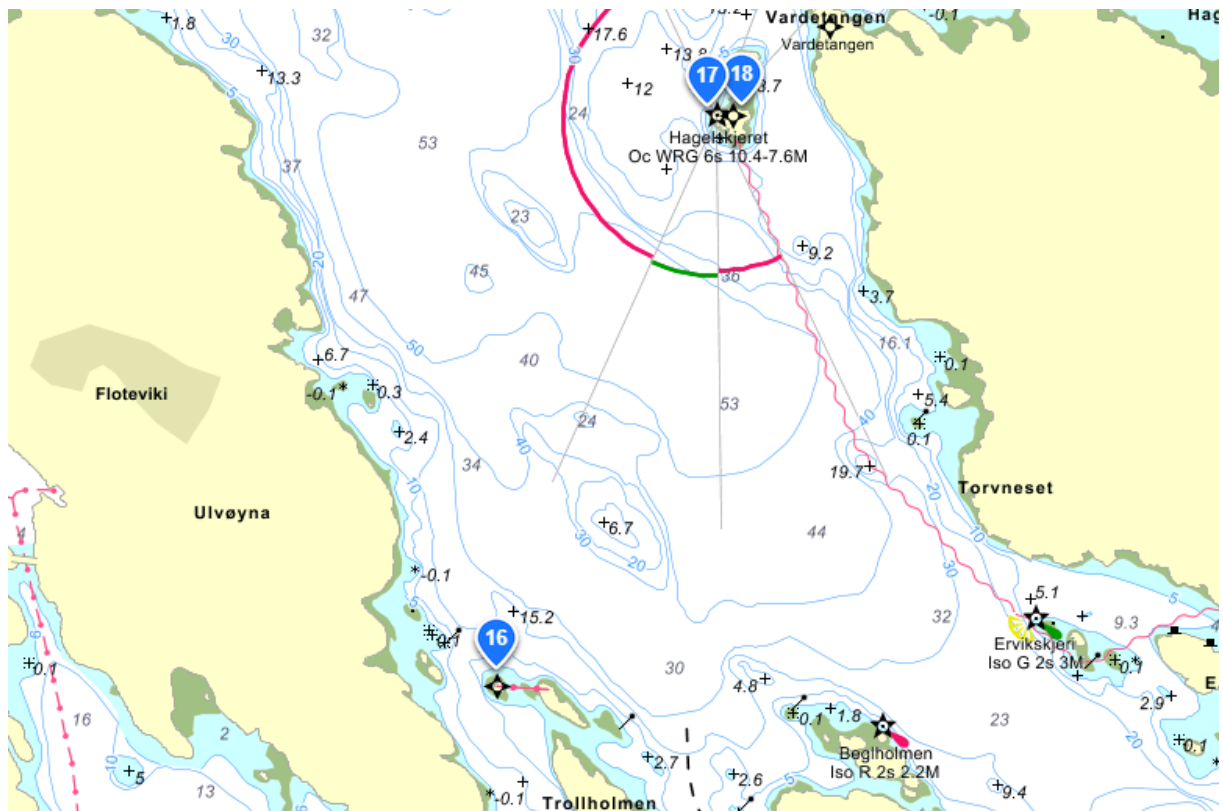

Foto: Kjell Isaksen

18 - Hagelskjæret varde sørvest for Vardetangen

60°48'31''N 4°56'36''E

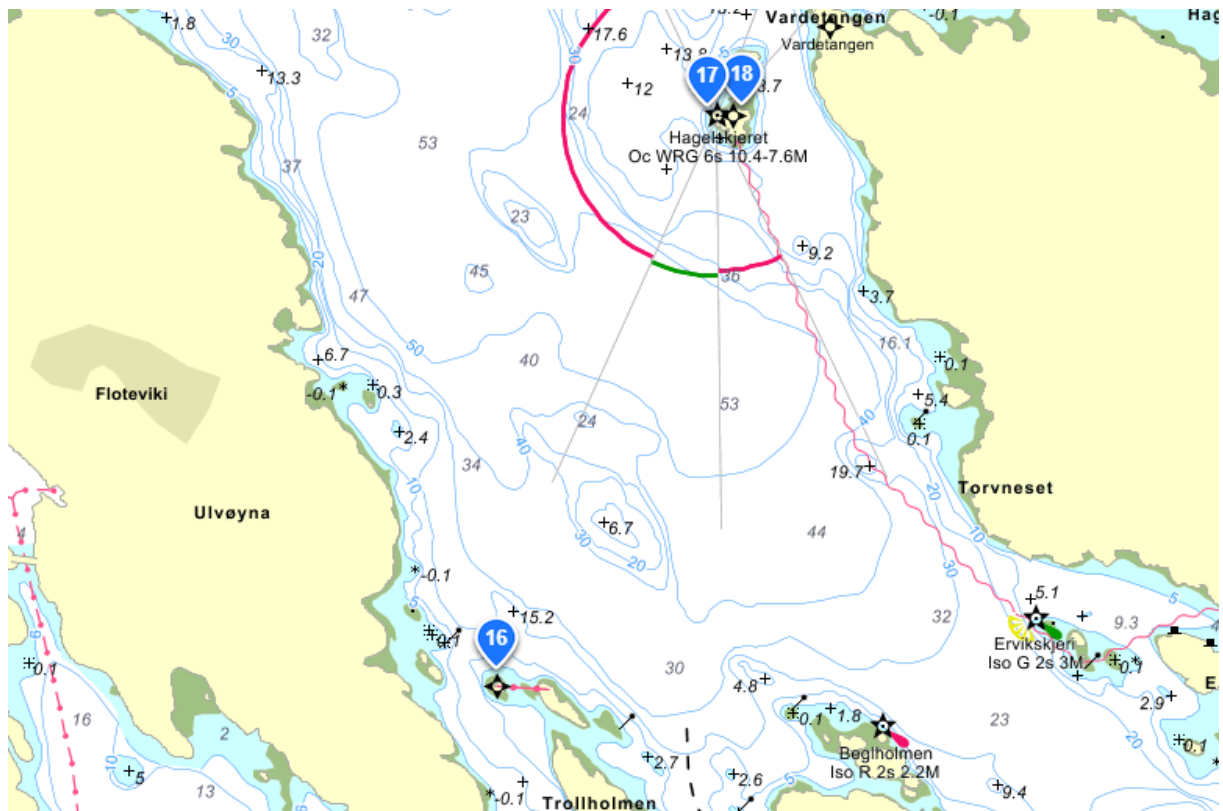

Foto: Odd Øksnes

19 - Øksa varde nord for Øksneset

60°48'22"N 4°51'40"E

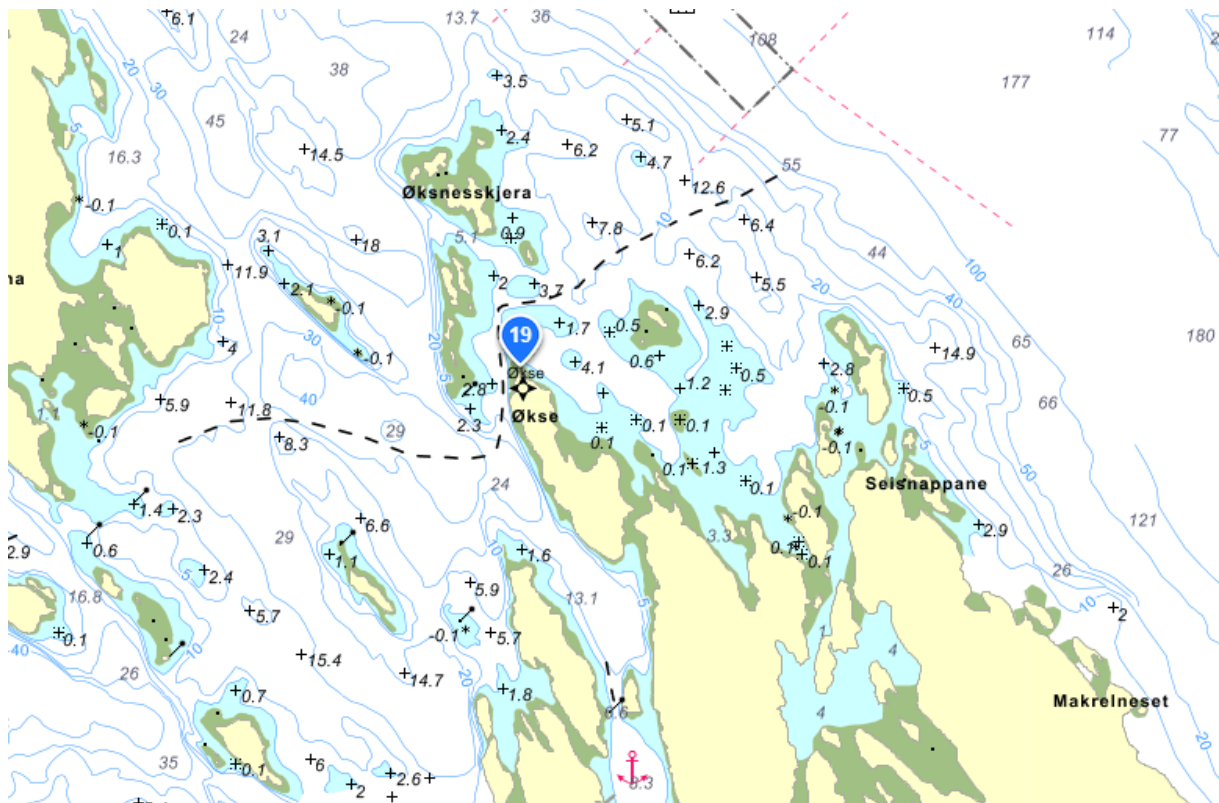

Foto Kjell Isaksen

20 - Grusholmen varde søraust for Langøyna

60°48'19"N 4°50'24"E

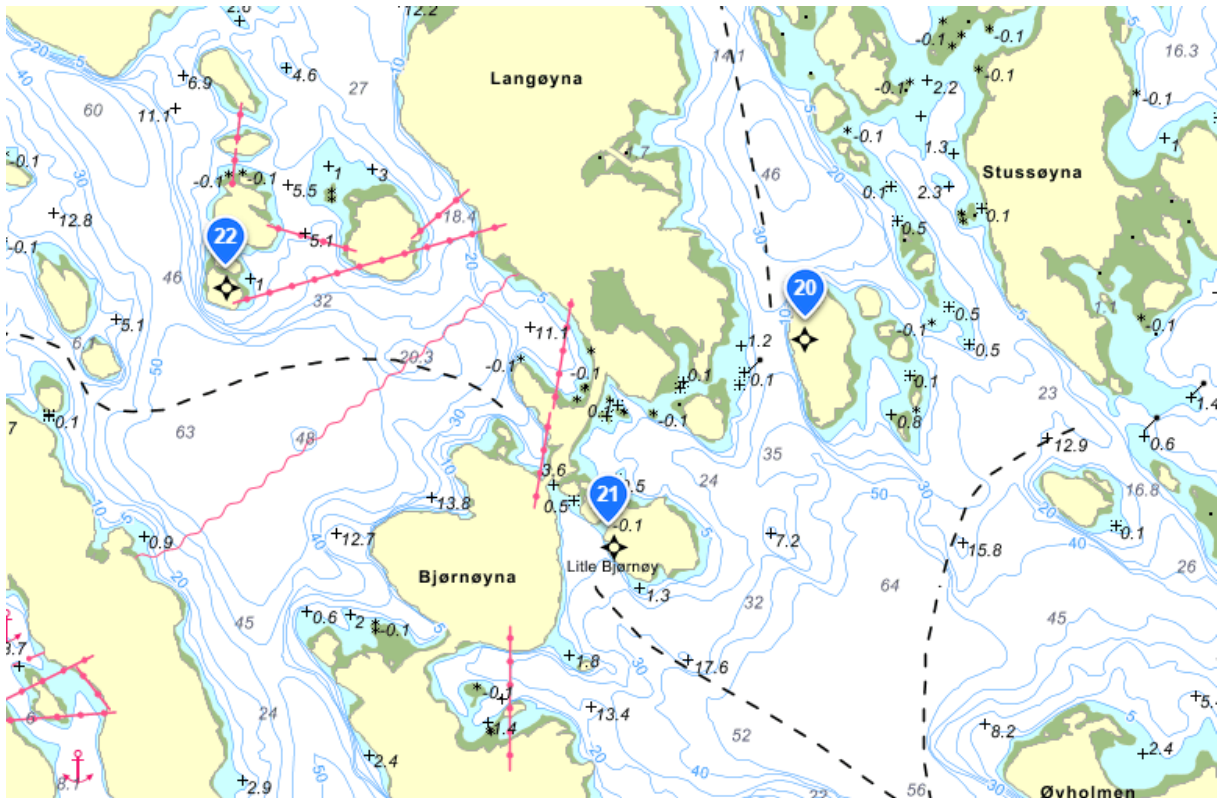

Foto: Odd Øksnes

21 - Litle-Bjørnøyna varde sør for Langøyna

60°48'9"N 4°50'5"E

Foto: Odd Øksnes

22 - Grønholmen varde vest for Langøyna

60°48'22"N 4°49'26"E

Foto: Odd Øksnes

23 - Horsøyna varde aust for Krossøyna

60°49'16''N 4°49'27''E

Foto: Odd Øksnes

24 - Lamholmen (Rongeværsund) fyrlykt aust for Rongevær

60°49'25''N 4°47'36''E

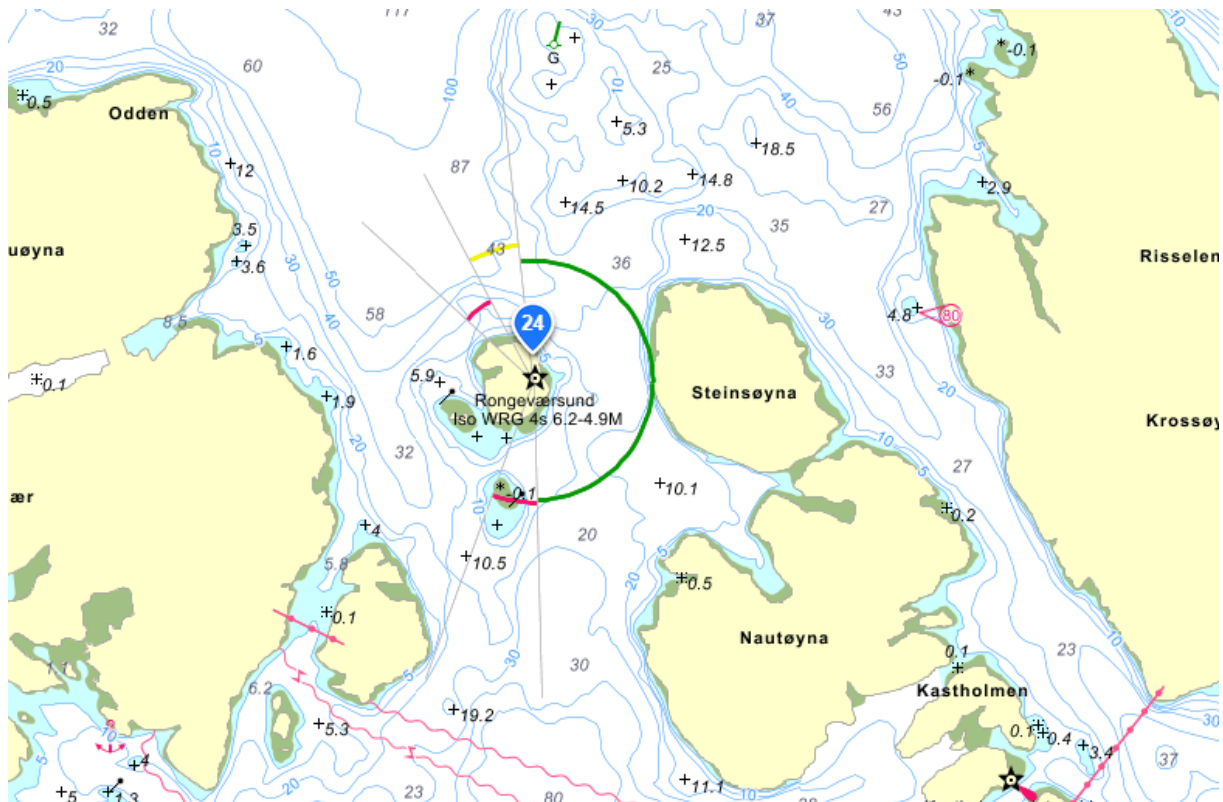

Foto: Odd Øksnes

25 - Brattholmen fyrlykt (og fyr ruin) vest for Baløyna

60°48'20"N 4°47'46"E

Foto: Odd Øksnes

26 - Langaskjæret varde sørvest for Rongevær

60°48'3''N 4°46'13''E

Foto: Odd Øksnes

27 - Grimeskjæret fyrlykt i Fensfjorden nord for Rongevær

60°50'55''N 4°45'12''E

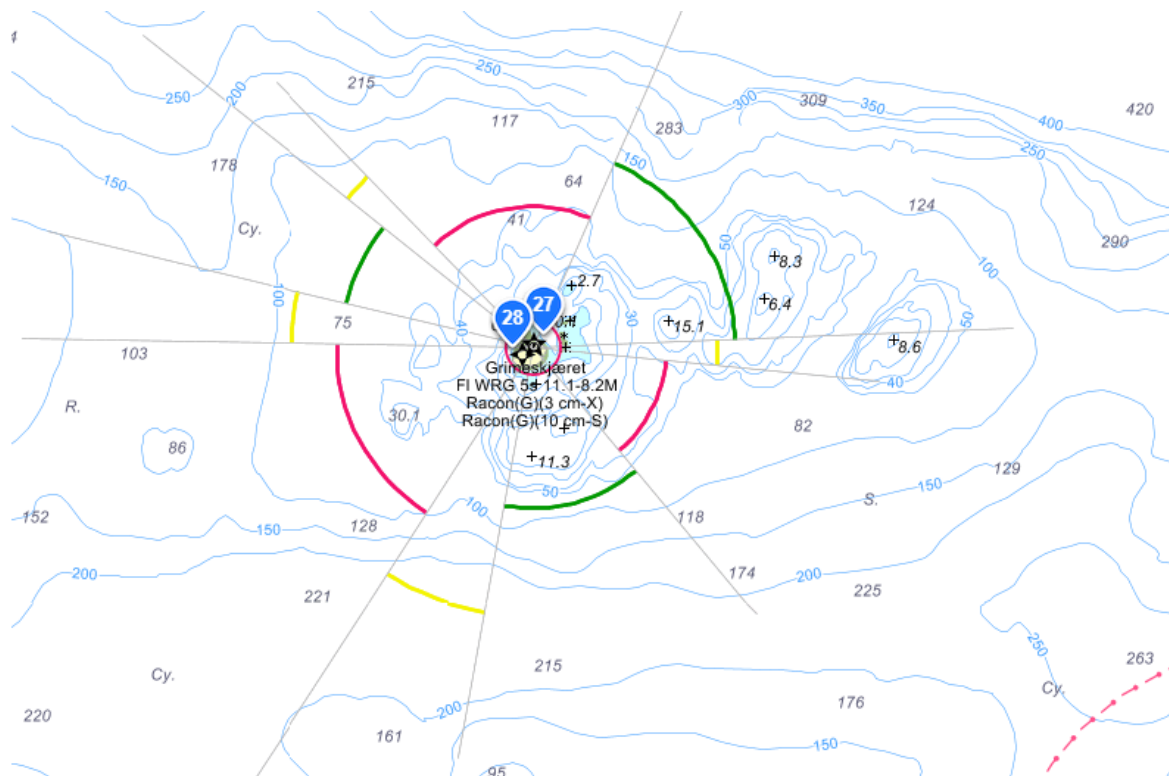

Foto: Odd Øksnes

28 - Grimeskjæret varde i Fensfjorden nord for Rongevær

